

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

**АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
СУСПІЛЬНИХ НАУК**

**Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції
21 березня 2019 року**

УМАНЬ – 2019

УДК 303.4(06)

A43

**Рекомендовано до друку Вченою радою історичного факультету
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол № 3 від 30 жовтня 2019 року)**

Редколегія:

**проф., к.філос.н. Карасевич А.О. (гол. редактор),
к.філос.н., доц. Фуркало В.І.,
к.політ.н., доц. Бондар С.С.,
к.юрид.н., викл. Олєйнічук О.М.**

Рецензенти:

**к.політ.н., доц. Шачковська Л.С.,
к.філос.н., доц. Фуркало В.С.**

A43 Актуальні дослідження суспільних наук: Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції 21 березня 2019 року. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 90 с.

Збірник матеріалів V Всеукраїнської наукової конференції присвячений актуальним питанням дослідження суспільних дисциплін та проблемним питанням їх вивчення у вищих навчальних закладах України.

Видання розраховане на науковців, викладачів, студентів гуманітарних напрямів освіти.

ЗМІСТ

Балановський Я.М. СОЦІАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ МАНІПУЛЮВАННЯ КОЛЕКТИВНОЮ СВІДОМІСТЮ.....	5
Бондар С.С. СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНО- ІДЕОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ КИЄВО- МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ	11
Карасевич А.О. ЗАРОДЖЕННЯ ЧЕРВОНОГО ТЕРОРУ У ПІСЛЯРЕВОЛЮЦІЙНІЙ РАДЯНСЬКІЙ РОСІЇ.....	21
Коваль Д.С. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ ТА ПРАВознавства у фаховій підготовці	28
Максимчук О.В. ГЕНДЕРНІ РОЛІ ТА СТЕРЕОТИПИ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ФУНКЦІЇ.....	35
Мартиненко Л.Б. ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	41
Олейнічук О.М. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	45
Пархета В.І. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	51
Родік Т.П. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДЕНДРОЛОГІЧНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ	56
Стратюк В.І. ВПЛИВ ІУДАЇЗМУ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ ІЗРАЇЛЬ	59
Фицик І.Д., Фицик Л.А. ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ПРЕДСТАВНИКІВ КИЇВСЬКОЇ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНОЇ ШКОЛИ М. В. ДОВНАР-ЗАПОЛЬСЬКОГО	61

Фуркало В.І., Фуркало В.С. ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ТВОРЧОГО ПОШУКУ	70
Фуркало В.С. ТЕОРІЯ ЦАДИКІЗМУ НАХМАНА БРАЦЛАВСЬКОГО	74
Цімоха Р. Р. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕНЬ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНА СТАТТЕЮ 130 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	79
Шачковська Л.С. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПОЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	83

Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928 (дата звернення: 06.10.2019).

4. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2015 №1395. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15> (дата звернення: 06.10.2019)

5. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України від 09.11.2015 №1452/735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15> (дата звернення: 06.10.2019)

6. Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 №1103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-2008-п> (дата звернення: 06.10.2019)

7. Твоє місто. Медіа, якому довіряють. URL: http://tvoemisto.tv/exclusive/pyana_sprava_shcho_zavazhaie_sudyty_netverezyh_vodiiiv_shvydko_i_spravedlyvo_92022.html (дата звернення: 07.10.2019)

8. Філіпов А. В. Криміналізація керування транспортними засобами у стані сп'яніння: необхідність системного підходу // Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». №3. 2019. С. 219–222.

**Шачковська Л.С., к. політ. н., доц.
УДПУ імені Павла Тичини**

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПОЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Чинне законодавство України з питань забезпечення національної безпеки є застарілим, а закладені у ньому норми щодо взаємодії і координації дій органів державної влади та силових структур як у мирний час, так і у кризові періоди не враховують особливості нового типу агресії (гібридної війни), у процесі якої широко використовують не лише традиційні військові операції, а й різноманітні невоєнні сили та засоби боротьби.

Основою цілеспрямованого розвитку й удосконалення галузевого законодавства, як і всього законодавства, є відпрацьовані теорією і практикою відповідні принципи, ігнорування яких негативно позначатиметься на характері і змісті нормативно-правового забезпечення національної безпеки. Систему основних принципів у даній сфері складають:

- принцип верховенства права означає, що основою побудови законодавства в сфері ЗНБ мають бути принципи забезпечення українських національних інтересів, справедливості, гуманізму, пріоритету інтересів української нації, їхній захист від зазіхань будь-якого рівня з боку інших націй, посадових осіб і державних органів, розумний баланс інтересів особи, нації і держави;

- принцип верховенства Конституції полягає у відповідності даного законодавства Основному Закону держави. Воно не може звужувати прав і свобод людини і громадянина, що надані їм Конституцією;

- принцип верховенства закону означає, що Концепція національної безпеки України, затверджена Законом України, являтиме собою безпосереднє джерело всіх інших нормативних актів, що регулюють правові відносини держави й особи у сфері національної безпеки. Відповідно до цього принципу всі нормативно-правові акти щодо забезпечення національної безпеки мають відповідати не лише Конституції України, а й Закону України "Про Концепцію національної безпеки України". Варто додати, що нормативно-правові акти розкривають зміст, деталізують положення закону, тому вони, будучи його органічним продовженням, конкретизують ті фундаментальні положення, що вже закріплені в законі, і жодним чином не можуть виходити за його межі;

- принцип демократизму полягає у створенні юридичних механізмів щодо участі в забезпеченні національної безпеки широкого кола громадських організацій і тісного взаємозв'язку з уповноваженими органами державної влади в цій сфері. У більш абстрактній формі слід говорити про необхідність вироблення механізмів взаємодії державної і недержавної підсистем забезпечення національної безпеки в сфері окреслених питань. У силу своєї специфіки даний принцип носить своєрідний характер, переважно в частині гласності здійснення певних заходів для ЗНБ. Однак ця діяльність має здійснюватися в суворій відповідності із законом і під цивільним демократичним контролем;

- принцип соціальної доцільності являє собою застосування державою адекватних засобів реагування на динаміку соціальних явищ, у тому числі соціально-аномальних, з метою цементування балансу між об'єктивними потребами і національними інтересами з одного боку, і об'єктивними можливостями держави щодо задоволення цих потреб і забезпечення інтересів, з іншого. Даний принцип у своїй основі закладає потенцію гнучкості держави щодо реагування на динаміку соціальних явищ за

допомогою застосування відповідного інструментарію, важливе місце серед якого посідають законодавчі важелі;

- принцип наукової обґрунтованості вимагає, щоб увесь інструментарій легітимації ЗНБ базувався на сучасних досягненнях науки і практики, застосуванні наукової методології, концепціях, міжнародному досвіді розв'язання зазначених питань. Так, наприклад, для відпрацювання проекту Закону України "Про боротьбу з тероризмом" була створена спільна робоча група, що складалася із співробітників і науковців Національної академії внутрішніх справ України, Національною юридичною академією України ім. Ярослава Мудрого, Одеської національної юридичної академії, Національного університету внутрішніх справ, Національної академії Служби безпеки України, водночас, в результаті законотворчих баталій було прийнято той проект, в якому зазначені фахівці участі не брали, а його авторство залишило багато питань;

- принцип системності і погодженості означає певну послідовність, поступовість у законотворчості, взаємозв'язок і взаємодію законодавчих актів як зсередини, якщо сукупність нормативних актів по забезпеченню національної безпеки у своїй єдності буде утворювати нову якість, так і ззовні, якщо Закон України "Про Концепцію національної безпеки України" буде погоджений з іншими законодавчими актами, що стосуються питань захисту конституційного ладу, територіальної цілісності, державного суверенітету і забезпечення національної безпеки. У даному випадку законодавство має складати систему, з огляду на що, воно, з одного боку, має бути гармонійно вибудоване зсередини, а з іншого боку – узгоджено ззовні;

- принцип пріоритетності загально визнаних норм і принципів міжнародного права щодо національного законодавства означає узгодження аналізованого законодавства з нормами міжнародного, європейського права, з тими Конвенціями, угодами, які ратифікувала або до яких приєдналася Україна. Водночас, хотілося б підкреслити трактування принципу пріоритетності дещо відрізняється від загальних правил. Так, якщо прикладом у більшості випадків пріоритетними визнаються норми міжнародного права щодо національного законодавства, то стосовно сфери національної безпеки пріоритетними визнаються норми національного права, тобто ті норми, які відбивають і забезпечують реалізацію українських національних інтересів [7].

Для втілення в життя окреслених принципів існує механізм їхнього забезпечення, що ґрунтується на таких основах:

- правові основи законотворчості полягають, на думку фахівців, в існуванні чітко регламентованої процедури законодавчої діяльності, що може знайти своє відображення в законі "Про закони і законодавчу діяльність в Україні", що може сприяти упорядкуванню процесу законотворчості;

- плановість законодавчої діяльності полягає в діяльності законодавчих органів відповідно до заздалегідь розроблених програм, що позбавить законотворчий процес спонтанності, яка характеризується відсутністю відповідного обґрунтування планів законодавчої діяльності;

- організація і координація законодавчої діяльності полягає в синхронізації прийняття нормативно-правових актів щодо забезпечення національної безпеки з іншими нормативними актами, які регулюють суспільні відносини в суміжних областях. Так, наприклад, прийняття Закону України "Про основи національної безпеки Україна" варто було супроводжувати прийняттям пакета законодавчих актів, наприклад таких як: Закон України "Про Концепцію національної безпеки", "Про безпеку особистості", "Про пріоритет внутрішньої та зовнішньої політики", "Про органи внутрішніх справ", "Про недержавне забезпечення національної безпеки України" тощо;

- законодавча техніка полягає в необхідності написання закону простою, зрозумілою, однозначною мовою, яка б позбавляла можливості трактувати закон по-різному. Виконання цих вимог сприяє забезпеченню функції закону – регулюванню або охороні суспільних відносин. З цією метою пропонується виробити загальний алгоритм написання законів, уніфікувати визначення базових термінів;

- інформаційне забезпечення законодавчої діяльності полягає в застосуванні цілеспрямованого комплексу заходів для розширення інформаційної бази. Суб'єкт законотворчої діяльності має володіти достатньою інформацією про об'єкт правового регулювання з метою надання законотворчій діяльності змістовного характеру. Розв'язання даного завдання базується на забезпеченні вищезгаданих суб'єктів:

- офіційними виданнями нормативно-правових актів, що регулюють механізм забезпечення національної безпеки і функціонування системи національної безпеки в цілому в інших країнах, довідниками і коментарями до них;

- інформацією про ратифіковані Україною міжнародні Конвенції, угоди, декларації тощо стосовно ЗНБ;

- аналітичними і прогностичними матеріалами щодо динаміки законодавства з цього питання;

- науковими (кандидатськими і докторськими) дослідженнями, монографіями, концепціями;

- матеріалами міжнародних і республіканських конференцій, симпозіумів, семінарів по цьому питанню тощо;

- наукове забезпечення законотворчості. На думку експертів Інституту законодавства Верховної Ради України, невідповідність законодавчої бази вимогам правового забезпечення державного управління суспільством, насамперед пояснюється відсутністю науково обґрунтованої системи управління законодавчим процесом, яке б передбачало, по-перше,

планування законотворчої діяльності; по-друге, її оперативне регулювання з урахуванням особливостей конкретних форм цієї діяльності; по-третє, планомірну роботу, спрямовану на визначення ефективної законотворчості [5].

Для втілення і реалізації зазначених принципів постає потреба в окресленні засобів забезпечення даної діяльності. Отже, до основних засобів забезпечення законотворчої діяльності у сфері ЗНБ належать:

- радикальна активізація проведення наукових досліджень чинного законодавства і практики його застосування для обґрунтування потреби в розробці нормативно-правового поля забезпечення національної безпеки;
- консультування при прийнятті будь-якого нормативного акта загальної системи правового поля ЗНБ як із практичними працівниками, так і з науковцями;
- проведення експертизи законодавчих актів щодо їх відповідності національним інтересам і впливу на стан національної безпеки;
- проведення соціологічних досліджень по зазначених питаннях;
- проведення моніторингу законодавства щодо його відповідності інтересам національної безпеки;
- аналіз вітчизняного і зарубіжного законодавства щодо застосування кримінально-правових норм, які передбачають відповідальність за вчинення злочинів, що посягають на основи національної безпеки;
- розроблення моделей і прогностичних сценаріїв, моніторинг розвитку законодавства в даній сфері;
- розроблення наукових основ реалізації державної стратегії національної безпеки;
- проведення незалежної наукової експертизи нормативних актів у розглянутій сфері із залученням у разі потреби іноземних фахівців [6].

Отже, недосконалість нормативно-правового забезпечення у сфері національної безпеки, низька ефективність його застосування призводять до неналежного забезпечення національної безпеки, не дає змоги повноцінно реалізовувати національні інтереси. Зокрема чинний Закон України "Про основи національної безпеки України" не відображає об'єктивних обставин, реальних потреб суспільства і держави, ніяк не впливає на правові відносини. Ефективна стратегія національної безпеки має базуватися на чіткій і логічній законодавчій базі, а також на забезпеченні належного рівня її виконання. Рамковим законом, що регулює питання національної безпеки, має стати Закон України "Про національну безпеку України". У ньому мають бути закладені не абстрактні загальнотеоретичні поняття, а чітко визначені підходи до формування системи забезпечення національної безпеки, механізм її функціонування, повноваження і схема взаємодії суб'єктів забезпечення національної безпеки та відповідальності [1].

Його головними завданнями мають стати:

- виокремлення складових національної безпеки у діяльності держави;
- впровадження єдиного, узгодженого механізму функціонування системи забезпечення національної безпеки, у тому числі: забезпечення ефективної взаємодії та координації дій державних органів, інститутів громадянського суспільства та громадян у зазначеній сфері, впровадження системного підходу до планування, ресурсної підтримки та контролю виконання заходів щодо забезпечення національної безпеки;
- забезпечення ефективного функціонування сектору безпеки і оборони, який є основою системи забезпечення національної безпеки, у тому числі чітке визначення: поняття сектору безпеки і оборони; механізму управління ним у мирний час і у кризові періоди; порядку створення у разі потреби допоміжних структур; порядку проведення комплексного огляду у секторі безпеки і оборони та прийняття нормативних документів за його результатами тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Висновки і рекомендації щодо внесення змін до Закону України "Про основи національної безпеки України". Аналітична записка / Нац. ін-т стратег. дослід. при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/articles/1775.
2. Горбулін В.П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія / В.П. Горбулін. – К.: НІСД, 2011. – 288 с.
3. Колесник В.Т. Концептуальна модель національної безпеки України. – Імперативи розвитку цивілізації / В.Т. Колесник // Інформаційна безпека у воєнній сфері. Сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 31 березня 2015 р. / Нац. ун-т оборони ім. Івана Черняховського. – К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2015. – С. 167–170.
4. Ліпкан В.А. Національна безпека України: монографія / В.А. Ліпкан. – К.: Кондор, 2013. – 437 с.
5. Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності: Указ Президента України від 28 серпня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/go/744/2014
6. Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні: Постанова Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 31. – Ст. 297.
7. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020": Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/go/5/2015

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
СУСПІЛЬНИХ НАУК**

**Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції
21 березня 2019 року**

Підписано до друку ■■■.■■■.2019 р. Формат 60x90 1/32.
Папір офсетний. Обл.-вид. арк. ■■■. Ум. друк, арк. ■■■.
Тираж 300 прим. Замовлення № 000■■■.

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com